

På vei mot 2020

Dialogkonferanse for Hadelandsregionen

16. oktober 2019

Intensjon

- Videreføre tanken om helhet og sammenheng mellom Overordnet del og læreplaner for fag.
- Bygge kapasitet for ledelse av fagfornyelsen og profesjonsfelleskapet.

Program 16.oktober 2019

<p>1</p> <p>11:00 - 11.30: Felles innledning</p>	<p>2</p> <p>11:40 - 13:15: Faglig innramming Erfaringslæring på tvers</p>
<p>3</p> <p>13:30 - 15:00: "Faglig påfyll" Arbeid i skole-/ kommunegrupper</p>	<p>4</p> <p>15:00 – 15:30: Oppsummering Veien videre Evaluering</p>

ROM 2: Om kjerneelementer før erfaringslæring

Framtidens skole i støpeskjeen?

«Læring i framtidens skole handler i større grad om å produsere mening sammen enn om å på egen hånd kunne reprodusere kunnskap.»

Skaftun, A. og Brønnick, K. (2018): Stener kan ikke flyve: Om digitalisering i skolen. Lesesenterets blogg

Å lede utviklingsarbeid - sammen med lærerne

- En utforskende tilnærming:
 - Vi leter ikke etter ett rett svar
 - Vi fortolker læreplanen, her kjerneelementene
 - Det er fortolkningsgrunnlaget, dvs.
optikken/linsa vi ser verden gjennom, som må være likt

Første mellomarbeid for lærere (alle fag)

A) Ta utgangspunkt i noen av dine egne planer og opplegg for perioden oktober til desember. Hva harmonerer godt med fagets nye relevans og kjerneelementer? Hvorfor? Hva bør/kan du endre slik at planene/oppleggene harmonerer enda bedre med fagets nye relevans/kjerneelementene? Hvordan? Prøv ut endringene og skaff deg erfaringer. Finn ut hva elevene tenker er det viktigste i faget. På januarsamlingen skal hver enkelt deltaker presentere sine erfaringer fra utprøvingen (i grupper). Elevenes tanker om hva som er det viktigste i faget må være en del av presentasjonen.

Første mellomarbeid for alle fag

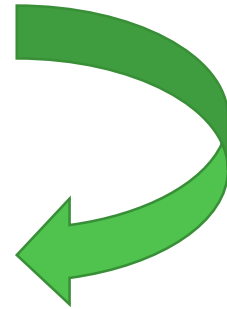
B) Presenter ditt fags nye kjerneelementer i profesjonsfellesskapet på skolen din (både innenfor og mellom fag), og eksemplifiser med erfaringene du har fra oppgave A.

Skoleledelsen organiserer denne delingen på en hensiktsmessig måte for best mulig læring på tvers i profesjonsfellesskapet (minst én gang, gjerne to).

Ny læreplanstruktur

1. Om faget

- Fagets relevans for eleven/læreren, samfunnet og arbeidslivet inkludert verdier og prinsipper i «OD»
- **Kjerneelementer i faget**
- Tverrfaglige tema i faget
- Grunnleggende ferdigheter i faget

2. Kompetansemål

3. Vurdering

Hva er kjerneelementer?

- **Ludvigsenutvalget:**

Fagenes «byggesteiner»: Sentrale metoder, tenkemåter, begreper, prinsipper og sammenhenger i et fag.

- **Internasjonalt:**

Læreplaner som beskriver et fags bærende ideer, eller sentrale begreper (big ideas, core concepts)

Internasjonale impulser

Big ideas i science:

«Bakgrunnen for arbeidet var bekymringen over at mange elever ikke opplevde naturfag som *relevant for eget liv*.

Det ble også sett som utfordrende at læreplanene var for omfattende og fremsto som en samling av teorier og fakta som ikke i tilstrekkelig grad var satt i *en meningsfull sammenheng*.»

(Meld.St.28:35)

I norsk «oversettelse»

«Departementet har i denne meldingen valgt å bruke begrepet kjerneelementer.» (Meld. St. 28:34)

«Departementet vil understreke at innholdet i begrepet kjerneelementer må videreutvikles gjennom fagfornyelsen, for på den måten å gi rom for fagenes egenart. (...)

Definering av kjerneelementer i fag innebærer å **prioritere faglig innhold på en god måte for å unngå stofftrenghet i opplæringen.**

Oppdrag til læreplangruppene:

«De fastsatte kjerneelementene beskriver de mest sentrale begrepene, kunnskapsområdene, tenkemåtene, metodene og uttrykksformene i faget.

Beskrivelsene av de enkelte kjerneelementene skal styrke sammenhengen mellom overordnet del, kjerneelementer og kompetanse, og bidra til en bedre sammenheng i læreplanverket.

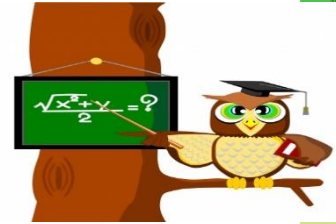
Hvert kjerneelement skal beskrives for seg. Den **aktive eleven skal være synlig i hver beskrivelse.»**

(Fra «Skrivehjelp til læreplangrupper, versjon 1:23.nov.2018)

«Matematikkfaget handler ikke lenger om det riktige svaret»

21.10.2019

«Det handler om prosessene»

Kjerneelementer i matematikk:

- Utforskning og problemløsning
- Modellering og anvendelser
- Resonnering og argumentasjon
- Representasjon og kommunikasjon
- Abstraksjon og generalisering
- Matematiske kunnskapsområder

«Det er på tide å ta inn over seg at vi nå har et samfunn der alle går rundt med en kalkulator i lommen»

(Linda Opheim, UiA, kronikk i Aftenposten 30.09.19)

Kjerneelementene i matematikk

1. Utforsking og problemløsing

2. Modellering og anvendelser

3. Resonnering og argumentasjon

4. Representasjon og kommunikasjon

5. Abstraksjon og generalisering

6. Matematiske kunnskapsområder

Kjerneelementer i naturfag:

- Naturvitenskaplige praksiser og tenkemåter
- Teknologi
- Energi og materie
- Jorda og livet på jorda
- Kropp og helse

Endring: Faget skal bli **mer praktisk** med mindre vekt på detaljer og enkeltemner og mer vekt på opplæring ute i naturen. Faget bryter med de tradisjonelle realfagene og fokuserer på **helhet og sammenheng, og vil ha et allmenndannende fokus.**

Naturvitenskapelige praksiser og tenkemåter

«Elevene skal oppleve naturfag som **et praktisk og utforskende fag**. Elevene skal gjennom **opplevelse, undring, utforskning og erfaring** forstå verden omkring seg i et naturvitenskapelig perspektiv. **Ved å arbeide praktisk og lage egne modeller** for å løse faglige utfordringer, kan elevene **utvikle skaperglede, evne til nytenkning** og forståelse av naturfaglig teori. (...)»

Eksempel: Kompetansemål

- utvikle forskbare spørsmål og hypoteser om naturfaglige fenomener, identifisere variabler og samle data **i samarbeid med andre.**

(LK20: Naturfag, 7.trinn, høringsutkast)

Kjerneelementer i praktisk- estetiske fag

Musikk

- Utøve musikk
- Lage musikk
- Opplive musikk
- Kulturforståelse

Mer praktisk, mindre teoritungt!

Kunst og håndverk

- Håndverks-ferdigheter
- Kunst- og designproduksjon
- Visuell kommunikasjon
- Kulturforståelse

Kritisk tilnærming til tekst

Elevene skal kunne reflektere kritisk over hva slags påvirkningskraft og troverdighet tekster har. De skal kunne bruke og variere språklig og retoriske virkemidler hensiktsmessig i egne muntlige og skriftlige tekster. De skal vise digital dømmekraft og opptre etisk og reflektert i kommunikasjon med andre.

Mange spørsmål og dilemmaer

- Hva er forskjellen på kjerneelement og kompetansemål?

(Andreassen: «Om fagfornyelsens begrepsbruk» I: Bedre Skole 3/19)

Eksempel: Matematikk

- **Kjerneelement: Utforskning og problemløysing:**
- «Problemløysing i matematikk handlar om at elevane utviklar en løysingsmetode på eit problem dei ikkje kjenner frå før. Det handlar óg om å analysere og forme om kjende og ukjende problem, løyse dei og vurdere om løysingane er gyldige.»
- **Hva skiller dette fra å være tre kompetansemål:**
- Utvikle ein løysingsmetode på eit problem ein ikkje kjenner frå før
- Analysere og forme om kjende og ukjende problem, løyse dei og vurdere om løysingane er gyldige.

Hvordan kan kjerneelementer bidra til bedre læring for elevene?

- Forståelsen av kjerneelementer utvikles i konteksten.
- Ingen fasitsvar.
- Vår operasjonalisering forutsetter en **forskende tilnærming** til egen praksis

Konsekvenser for min praksis?:

Hva er det aller viktigste i faget? Løft blikket.
Må jeg justere fokus i faget?

Er det noe jeg må slutte med?

Er det noe jeg (endelig) vil få (mer) tid til?

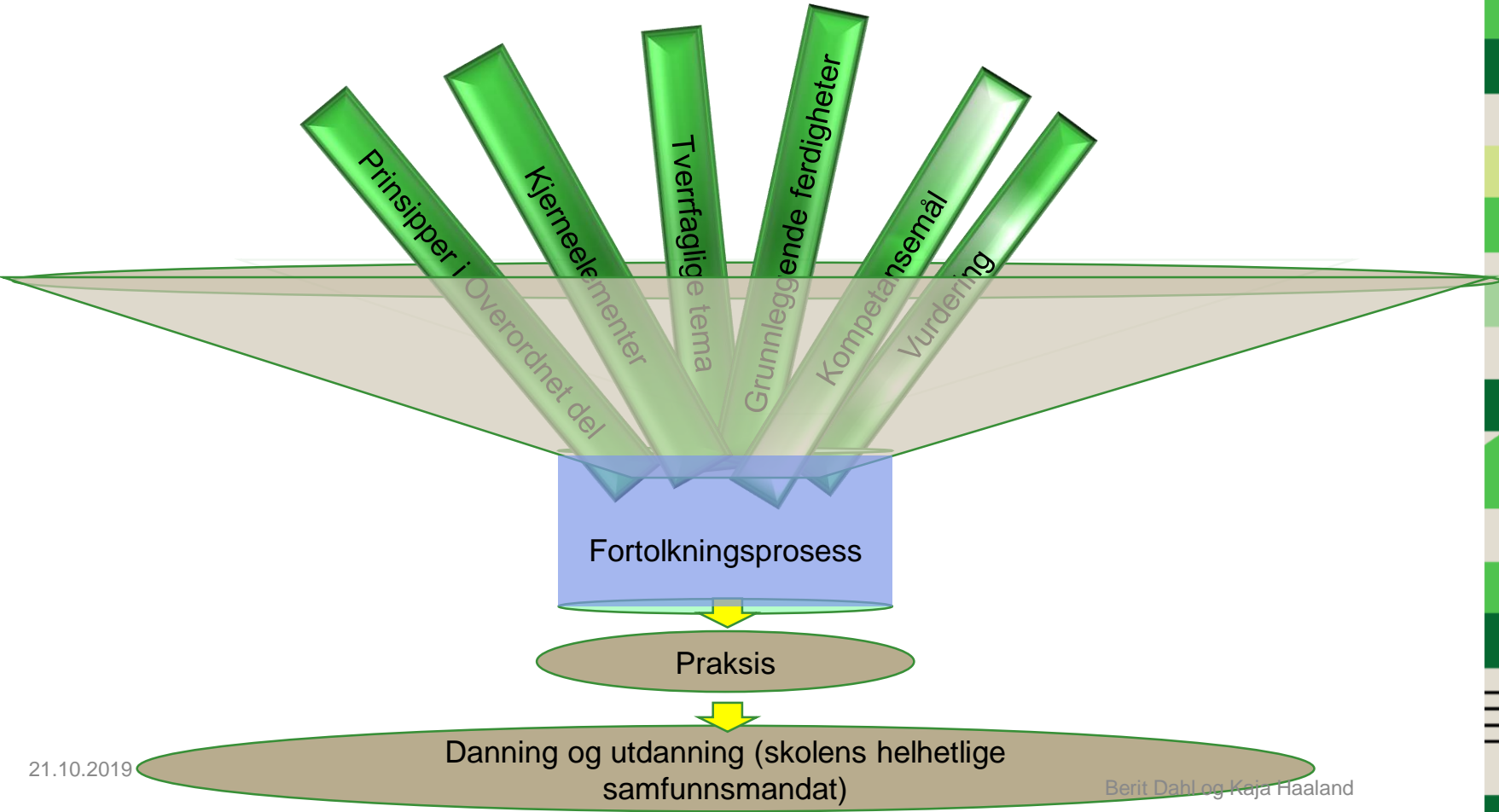
Hvordan harmonerer oppleggene mine med
fagets relevans, sentrale verdier og
kjerneelementer?

Oppsummert

- Erfaringer fra K06: Planlegging og arbeid i korte tidsspenn, kompetansemål (og «læringsmål»).
- Fagfornyelsen «løfter blikket». Kjerneelementer, langt tidsspenn, relevans, helhet og sammenheng, dybdelæring og tverrfaglige tema for å løse komplekse miljø- og samfunnsutfordringer.

Er det mulig å enda en gang
drukne i kompetansemål og i
nedbrytninga av dem?

Læreplanforståelse

Panikkscene?

<https://ap.mnocdn.no/images/60951682-0a19-4003-b3ea-b1dc7c797764?fit=crop&q=80&w=980>

Til refleksjon

- Hvilke implikasjoner for ledelse ser du når det gjelder kjerneelementer?
- Hvordan kan dere forklare kjerneelementene i fagene til elevene?

Oppdrag i rom 2:

1. Presentèr utkastet til plan for hvordan dere tenker å jobbe med Fagfornyelsen fram til jul på din skole. Du får maks. 4 minutter.
2. Bruk spørsmålene i mellomarbeidet som struktur for framlegget. Ta evt. med tanker du har fått så langt i dag.

Spørsmålene i mellomarbeidet:

- **Tid som er avsatt og struktur som er planlagt**
- **Gruppering**
- **Bruk av ressurspersoner**
- **Rektors rolle**
- **Evt. endringer fra tidligere utviklingsarbeider?**

Oppklarende spørsmål etter hvert fremlegg

Utforskende samtale etter alle fremleggene....om å lede prosesser man ikke vet utfallet på, om å stå i det usikre.

Utforskende tilnærming

Basert på kunnskapsgrunnlaget vårt;

Kan du si mer om....

Hva tenker du er...

Hvordan ser du for deg at....

*På hvilken måte vil det føre til bedre læring
for elevene?*

Tenkeskriv – til slutt i rom 2

Hvilke refleksjoner har du fått i løpet av samtalen i gruppa?

**Hvilke innspill vil du ta med til egen skolegruppe/kommune/avdeling?
Hvorfor?**

Har du nå konkrete forslag til justering av planen dere hadde lagt da dere kom?

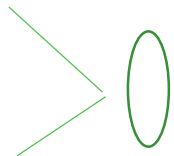
ROM 3: Fagøkt og arbeid videre for den enkelte skole/kommune/avdeling

DeKomp som en partnerskapsmodell

- Skolebasert kompetanseutvikling (SKU) er basert på et **dynamisk** syn på hvordan kunnskap og kompetanse utvikles.
- **Alle** skal lære, både «innbyggerne» og eksterne (eks UH)
- Vi leter ikke etter **ett** riktig svar på problemstillingene, men vet at vi gjennom tolkningsfellesskapet (profesjonsfellesskapet) kommer fram til en felles fortolkning. Denne er **ikke** endelig, men i stadig utvikling.
- Strukturer er en hjelp til å lede prosessen, for eksempel gjennom aksjonslæring og/eller lærende møter-metodikken.

3 perspektiv på hvordan ny innsikt og kunnskap utvikles:

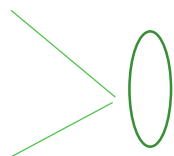
Positivism

Kunnskap er statisk, en ting, gitt en gang for alle og skal overføres eller forløses.

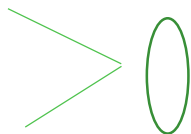
Kunnskap er noe som finnes utenfor oss, som man skal tilegne seg, kognitivt.

Kognitivism

**Kunnskap er i endring og fornyelse.
Kunnskap er en prosess, kunnskaping.**

Konstruktivism

Ulike organisasjonskulturer (Hargreaves 1996)

Fragmentert individualisme

Balkanisering

Bevegelig mosaikk

Kollektiv samarbeidskultur/

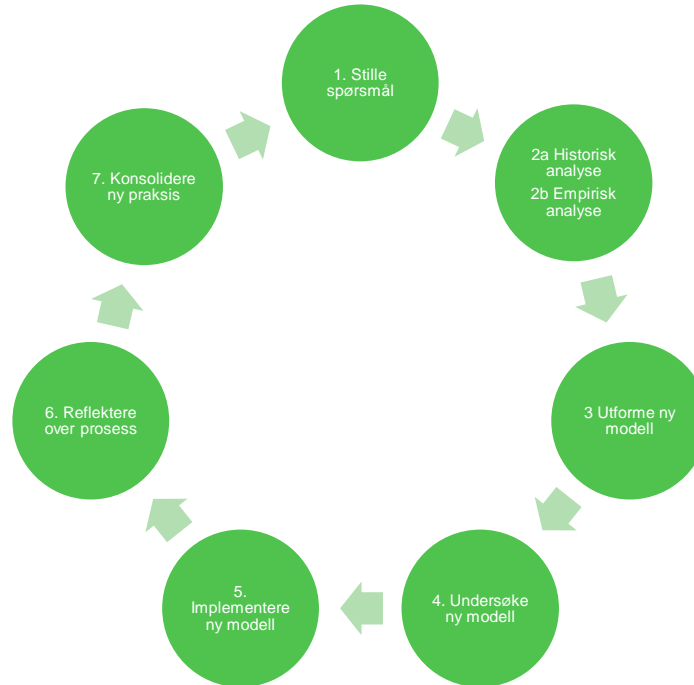
Fattig læringsmiljø
Isolerte lærere
Lite samhandling.
Sentrale verdier:
Autonomi
Hierarkisk autoritet
Status quo.

Lojaliteten ligger hos gruppa (fagseksjon)
Statusforskjeller
Lite kollektiv gjennomstrøming. Lite læring på tvers.

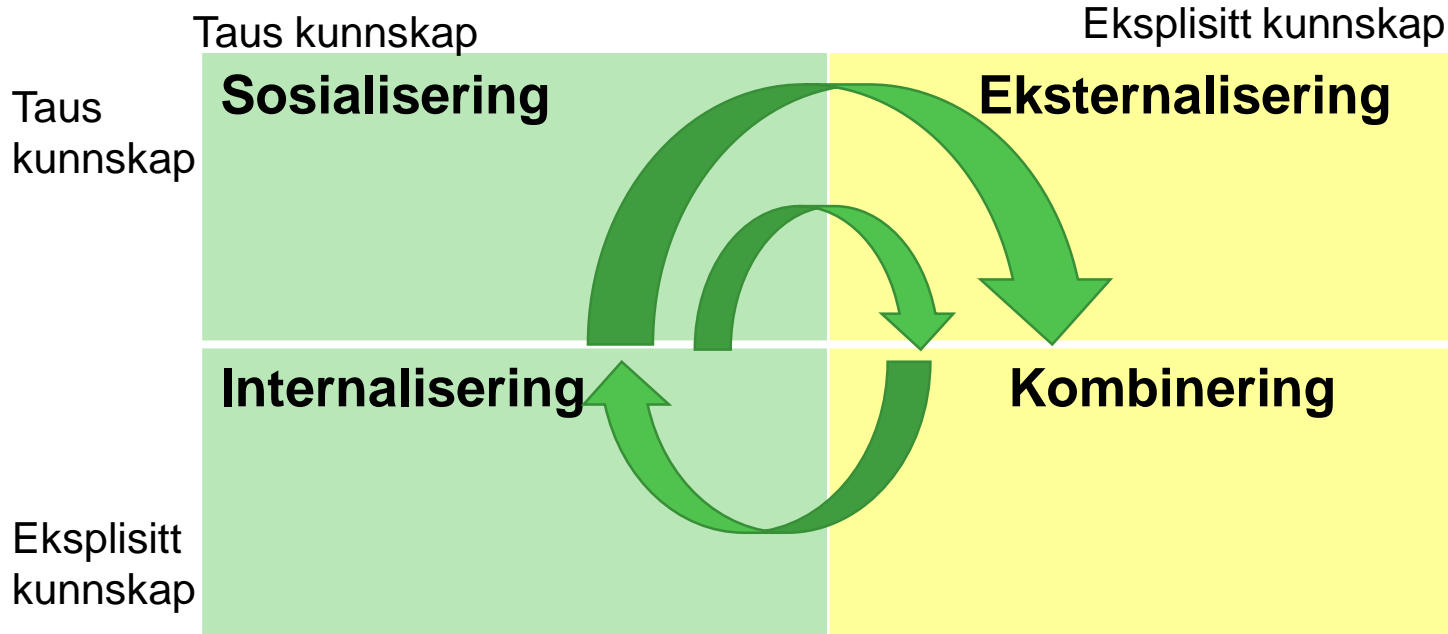
Medlemskap i flere grupper, gjerne over kortere tid.
Statusforskjell mellom fag og grupper viskes ut, en form for avbalkanisering.
Vanlig i arbeidslivet

Felleskap
Reflektert samhandling
Hjelp, støtte, tillit
Sentrale verdier:
Samarbeid
Likeverd
Utvikling

Ekspansiv læring

Kunnskapsspiral

Hva er organisatorisk læring?

”Organisatorisk læring **er noe mer** enn summen av enkeltpersoners læring. Læringen har blitt organisatorisk når organisasjonen endrer sine **handlingsteorier** og blir i stand til å utføre arbeidsoppgaver og håndtere handlinger på en ny og bedre måte, **uten** at det er avhengig av de enkeltindivider som først tilegnet seg den nye kapasiteten.” (Irgens 2010: 56)

Rigg for videre arbeid i rom 3:

- 1. Del fra tenkeskrivingen. Vurder deretter innspillene dere har fått i dag. Er det noe dere vil gjøre annerledes enn dere har planlagt? Foreta eventuelle endringer.**
- 2. Planlegg hvordan dere skal få tilbakemelding på hvordan perioden er gjennomført. Sett en dato for evalueringen.**

3. Til slutt: Start planleggingen av hvordan dere skal gjennomføre mellomarbeidet fram til neste dialogkonferanse

Mellomarbeid til neste konferansen i mars

For ledergruppene inkludert PTV

Intensjon:

Læringsmiljøet preges av at elever og lærere er orientert mot langsiktige mål og progresjon i læringa, og at elevene deltar i egen læringsprosess.

Intervjuguide for mellomarbeidet:

Gjennomfør et miniintervju med 5-15 elever. Velg tidspunkt selv.

«Temperaturmåler = avdekke S»

- I hvilke situasjoner trenger du det du lærte i forrige time?
- Hvorfor har du dette faget på skolen, tror du?
- Hva mener du er det aller viktigste du bør lære i dette faget?
- Selvvalgt spørsmål (frivillig)

Gjennomfør miniintervju med 4-10 lærere. Velg tidspunkt selv.

- I hvilke situasjoner i livet trenger elevene det de lærte i forrige time?
- Hvorfor har elevene dette faget på skolen?
- Hva mener du er det aller viktigste elevene skal lære i dette faget mens de går på skolen?
- Selvvalgt spørsmål (frivillig)

Forslag til prosess for mellomarbeidet:

- Bruk SØT-modellen som støtte for arbeidet. Målet er å avdekke S.
- Start samtalen med å drøfte hvilke svar dere tenker er optimale på spørsmålene? (Ø)
- Lag eventuelle selvvalgte spørsmål. Bestem utvalget.
- Gjennomfør intervjuene.
- Reflekter over svarene dere fikk, i lys av Ø.
- Er det gap mellom S og Ø? Hvilke tanker gjør dere om hvordan dere bør fortsette jobbingen i profesjonsfelleskapet for å oppnå ønsket tilstand? (tiltak)

SØT-modellen: Å tette «gapet»

Før neste samling må dere ha gjennomført intervjuer, og leder-/plangruppa må ha diskutert og reflektert over S på bakgrunn av intervjuene. Dere bør også gjøre dere opp hvilke tiltak det kan være aktuelt å sette i verk for å nærme seg Ø. Gruppas sine refleksjoner og erfaringer deles på neste dialogkonferanse 05.03.20.

Hvordan finner vi ut at vi er på rett vei?

*Undersøkelser/Observasjon
/Analyse/Refleksjon/*

Ø – hvor vil vi?

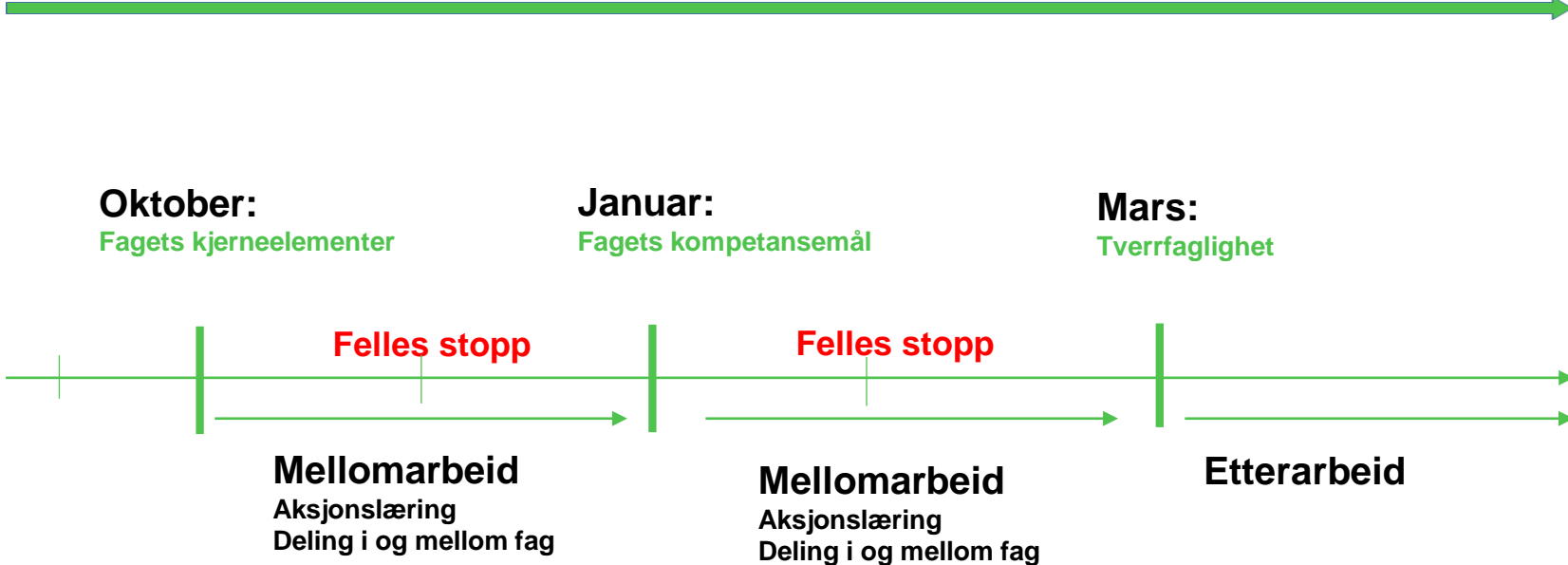
Situasjonen

her og nå; hvor er vi?

Tiltak – hva gjør vi?

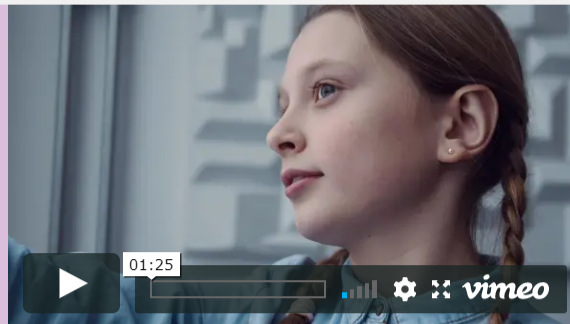
ROM 4: Oppsummering og evaluering

Oversikt skoleåret 2019/2020

Fagfornyelsen

Vi fornyer alle læreplanene i skolen for å gjøre dem mer relevante for fremtiden. Nye læreplaner skal tas i bruk trinnvis fra skolestart i 2020.

Hva er fagfornyelsen?

Kalender

Støtte til innføring av nye læreplaner

Se demo av ny digital visning av læreplanene

Overordnet del av læreplanverket

Arbeid med nye læreplaner – forventninger og ansvar

Fag i grunnskolen og gjennomgående fag i videregående

21.10.2019

Kjersti L. Ødegård og Ingrid Jacobsen

Modul 0

Introduksjon

Åpnet 1. oktober

1

Overordnet del
verdiløftet i praksis

(1. november)

2

Læreplaner
for fag

(15. desember)

3

Dybdelæring

(1. desember)

4

Tverrfaglige
temaer

(1. desember)

5

Profesjonsfelleskapet

(1. mars)

Modul 1: Overordnet del – verdiløftet i praksis

Tid: Minst 4-5 uker

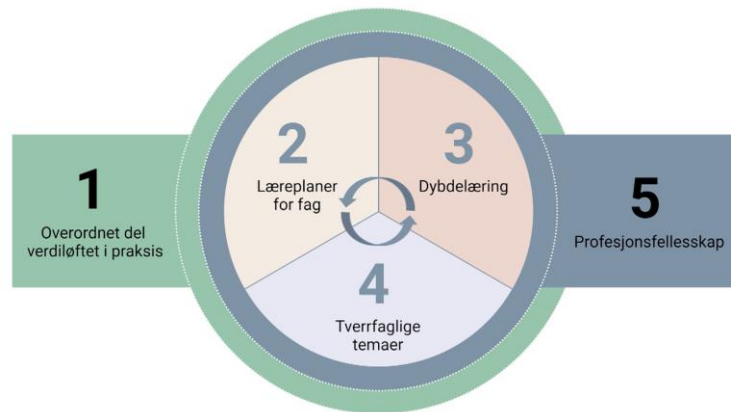
Formål: Profesjonsfelleskapet forstår verdigrunnsynet i Overordnet del på en slik måte at det preger planlegging og gjennomføring av opplæringen.

Innhold – tre deler:

- Verdiløftet i praksis
- Hva er Overordnet del?
- Elevstemmer

Gjennomføres **før** modul 2-5, bør trekkes regelmessig fram under arbeidet i de andre modulene.

ÅPNER
1.NOVEMBER

Modul 3: Dybdelæring

Tid: Minst 4-5 uker

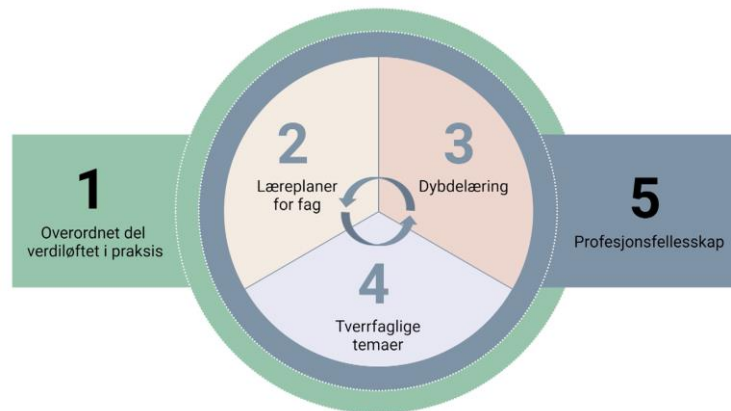
Formål: Etablere en felles forståelse av begrepet dybdelæring og å bruke denne innsikten til å videreutvikle en praksis med læringsprosesser som legger til rette for dypere læring.

Tre hoveddeler:

- Dybdelæring - definisjon og bakgrunn
- Å lære å lære - for livet
- Vurdering som støtter dybdelæring

Minst ett fellesmøte til hver del: både i og på tvers av fag, trinn eller team.

ÅPNER
1.DESEMBER

Evaluering i skolegrupper

1. Hva har vært nyttig for oss i dag sett i lys av intensjonen? Hvorfor?
2. Hva kunne vært annerledes? Hvordan?
3. Innspill til neste konferanse i januar?

www.menti.com 678369

Intensjon

- Videreføre tanken om helhet og sammenheng mellom Overordnet del og læreplaner for fag.
- Bygge kapasitet for ledelse av fagfornyelsen og profesjonsfelleskapet.

Referanser

- Andreassen, S-E (2019): «Fagformylensens begrepsbruk. Bedre Skole 3/19
- Dahl, Thomas og Østern, Tone Pernille: «Læring uten kropp. Fagformylensens kognitive slagside.» Bedre Skole nr. 3 2019
- Engeström, Y. (2001). *Expansive Learning at Work. Toward an Activity Theoretical Reconceptualization*. London: Institute of Education, University of London.
- Hansén, S.-E., Sjöberg, J & Eilertsen, T. V. (2014). I: K. A. Røvik, T. V. Eilertsen og E. M. Furu (Red.), *Reformideer i norsk skole. Spredning, oversettelse og implementering* (s. 167-193). Oslo: Cappelen Damm.
- Irgens, Eirik J. (2010) : Profesjon og Organisasjon.
- LK06. *Læreplan for Kunnskapsløftet*.
- Meld. St. 28 (2015-2016). *Fag – Fordypning – Forståelse. En formyelse av Kunnskapsløftet*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- Nonaka, I. & Takeuchi, H. (1995). *The knowledge-creating company*. New York: Oxford University Press.
- NOU 2014:7. *Elevenes læring i fremtidens skole*.
- NOU 2015:8. *Fremtidens skole. Formyelse av fag og kompetanser*.
- Overordnet del av læreplanverket.
- Regjeringen (2018). <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/fornyer-innholdet-i-skolen/id2606028/?expand=factbox2606063> [nedlastingsdato 23.9.19]
- Roald, K. (2012). *Kvalitetsvurdering som organisasjonslæring. Når skole og skoleeigar utviklar kunnskap*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Roaldset, Dag: «Skolekulturen – en indikator på skolens sunnhetstilstand». Bedre skole nr. 2 2013.
- Robinson, Vivian (2018): «Færre endringer. Mer utvikling».
- Røvik, K. A. (2014). Translasjon – en alternativ doktrine for implementering.). I: K. A. Røvik, T. V. Eilertsen og E. M. Furu (Red.), *Reformideer i norsk skole. Spredning, oversettelse og implementering* (s. 403-417). Oslo: Cappelen Damm.
- Skaftun, A. og Brønne, K. (2018): *Stener kan ikke flyve: Om digitalisering i skolen. Lesesenterets blogg*
- Skrivehjelp til læreplaner, Utdanningsdirektoratets versjon 1:23.nov.2018
- Steen-Olsen, Tone og Postholm, May Britt (red): «Å utvikle en lærende skole. Aksjonsforskning og aksjonslæring i praksis. Kap.4»
- Utdanningsdirektoratet (2019). *Fagformylensens*. <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/fagformylens/> [inngangside].